

Naukowy model reformy prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym wg Dyrektyw UE **Kierownik Prof. dr hab. Ryszard Markiewicz - Opus 18, streszczenie**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE [określana dalej jako „Dyrektywa”; jej motywy i przepisy powołuję dalej bez bliższego oznaczenia] – wbrew mylącej nazwie - nie stanowi generalnej regulacji prawnoautorskiej na jednolitym rynku cyfrowym, lecz tylko fragmentaryczne ujęcie wielu zagadnień o różnej doniosłości. Odnosi się ona m.in. do kwestii związanych z eksploatacją praw wyłącznych on-line i odpowiedzialnością z tego tytułu - toteż jest zrozumiały niespotykany dotąd lobbing związany z jej uchwalaniem: z jednej strony ze strony dostawców treści, z drugiej zaś korzystających z nich. Przy czym tym drugim udało się zmobilizować po swej stronie także indywidualnych użytkowników końcowych. Dyrektywa weszła w życie 7 czerwca 2019 roku i od tej daty liczy się dwuletni termin na jej wdrożenie przez kraje członkowskie.

Dwie regulacje budziły główne spory i były najbardziej „przeredagowywane” w trakcie prac nad dyrektywą - pokrewne prawo dla wydawców prasy i nowe zasady odpowiedzialności dla platform cyfrowych udostępniających utwory. W niniejszym tekście ograniczam się do analizy prawa pokrewnego dla wydawców prasy. Ma ono chronić dotychczasowy rynek prasowy m.in. po to, by zapewnić dostęp do rzetelnej informacji (której „stworzenie” jest kosztowne).

Celem niniejszego projektu badawczego jest analiza Dyrektywy 2019/790. Przedmiot projektu badawczego obejmuje główne zadania badawcze:

- a) naukowa i krytyczna analiza przepisów Dyrektywy,
- b) propozycje i wskazówki dla ustawodawcy krajowego w zakresie implementacji przepisów Dyrektywy,
- c) ocena rozwiązań prawnych przyjętych w prawie krajowym jako implementacja Dyrektywy,
- d) analiza prawnoporównawcza rozwiązań przyjętych w wybranych krajach członkowskich UE,
- e) ocena skuteczności lub efektywności rozwiązań wynikających z Dyrektywy,
- f) przygotowanie uwag w sprawie ewentualnej modyfikacji (nowelizacji) Dyrektywy.

Reforma prawa autorskiego na jednolitym rynku cyfrowym nie ma precedensu. Zmiany, które wynikają z treści Dyrektywy 2019/790 prowadzą do konieczności pogłębionej analizy nie tylko samej treści Dyrektywy 2019/790, ale także innych przepisów lub konstrukcji prawnych. Dlatego planowane jest prowadzenie prac badawczych w dwóch zespołach problemowych:

I – Zespół ds. licencjonowania i dostępu do treści

II – Zespół ds. instrumentów ochrony praw autorskich

Założeniem takiego podziału jest koncentracja i specjalizacja badań. Analiza będzie przebiegać całościowo zarówno co do zakresu, jak i funkcjonalności. Problemy analizowane w ramach prac każdego z zespołów oraz wnioski wynikające z tej analizy będą omawiane podczas wspólnych posiedzeń całego zespołu badawczego. Kierownik projektu wraz z koordynatorami zadań, na bieżąco będzie analizował stan prac badawczych, w szczególności co do kompletności i celowości analizy określonych zagadnień.

Aktualny stan prac badawczych, będzie przedstawiany na stronie internetowej Katedry Prawa Własności Intelektualnej UJ. Ponadto raz w semestrze będzie organizowane otwarte zebranie naukowe w Katedrze Prawa Własności Intelektualnej, poświęcone problematyce analizowanej Dyrektywy, podczas którego będą prezentowane i dyskutowane wnioski wynikające z danego etapu realizacji niniejszego projektu.

Problem badawczy ma istotne znaczenie dla szerokiego kręgu podmiotów, zarówno twórców, jak i osób korzystających z treści chronionych prawem autorskim. Ponadto najbardziej doniosłe znaczenie przypisuje się kwestii nowych reguł odpowiedzialności pośredników internetowych.. Zagadnienia analizowane w niniejszym projekcie mają wpływ nie tylko na dostępności dóbr kultury i dziedzictwa narodowego państw członkowskich UE, w tym Polski, ale także na zakres i sposób korzystania przez użytkowników z nowoczesnych technologii.

Efektom przeprowadzonych badań będą artykuły naukowe i monografia, obejmujące nie tylko objaśnienie wymogów prawnych dotyczących implementacji, lecz także propozycje rozwiązania tych zagadnień szczegółowych, które nie zostały skonkretyzowane przez ustawodawcę europejskiego.